

Absztraktok

Bolyai Önképző Műhely – I. „Gyalogos Szeminárium”

Budapest, 2013. dec. 13.

Csonka Zsófia: Közösségi tervezés – ez a kiút

Elhatárolódó felek, nem egyeztetett elvárások, szerteágazó igények. Ezek jellemzik napjaink projektjeit, terveit, ezért is van szükség *közösségi tervezésre*. Mit is takar ez a fogalom? Olyan közös munkafolyamatot, amely során a célközönség (akinek készül a terv) közvetlenül és aktívan részt vesz a tervezés folyamatában, beleszól az őket és a tervet érintő kérdésekbe, és ettől a részvételtől érzi majd magáénak az elkészült területet. A közösségépítő hatás mellett tudatformálásról is beszélhetünk. Minél fiatalabb korosztályt vonunk be a különböző fázisokba, annál nagyobb az esélye, hogy tudatosan fogják óvni a teret, sőt, a tágabb környezetét is. Ebben van nagy szerepe a tájépítészeknek: olyan közösségi akciókat, nyílt fórumokat szervezni, aminek eredménye egy összetartóbb közösség, egy igényekre épített terv és sikeres megvalósult tér. Ennél többre nincs is szükség. Bemutatok olyan projekteket, amik közös tervezés során jöttek létre, és külföldi példával támasztom alá, miért is van szükség ilyen típusú tervezésre. Megismerjük a folyamat lépéseit és mozgatórugóit. 'Fogjunk össze', ez lehetne a jelmondat.

Deák-Sárosi László: A nemzettudat-provokáló film, No. 5.

Előadásomban a képi, nyelvi és narratív szimbólumok felfejtésével értelmezem a Jancsó Miklós rendezte, héttagú *Kapa-Pepe* sorozat ötödik tagját, „A mohácsi vész”-t (2003). A jelképek helyi értéke kirajzolja azt az elbeszélői alakzatot, aminek alapján megtörténik a közösségi és nemzeti értékek stigmatizálása, elidegenítése és lebontása. A szakirodalom (Hirsch: 2002) ezt büntetőnarratíva-mintázatnak nevezi. A film ingerküszöb alatti és feletti információk tervezett adagolásával, a történelemhamisítást, illetve magát a magyar történelmet igyekszik bírálni a történelemhamisítás eszközeivel.

Filep Gábor: A jövő anyagai, intelligens anyagok

Az előadásom során szeretnék egy kis betekintést nyújtani a jelen, illetve a „jövő anyagaiba”. Céloom általános ismerethez juttatni a hallgatóságot az intelligens anyagok és az alakmemória anyagok terén. Az előbbieket a jelenlegi anyagok közt a „legmodernebbek” közé számítanak. Ezeket napjainkban is használják, de gyakorlati felhasználásuk nem él a köztudatban. Elsősorban általánosan szeretném az intelligens anyagok világát mindenki számára közérthetővé tenni, majd ebből az általam kiragadott csoportot, az alakmemória anyagokat részletesebben bemutatni. Az említett anyag általános viselkedésének ismertetése után szeretnék pár felhasználási módot felsorolni, amellyel valószínűleg a hallgatóság tagjai már találkoztak, ám nem gondolkoztak el a működésük mikéntjén. Továbbá bemutatok egy-két különös, furcsa felhasználási módot, amely más (hagyományos) anyaggal nehezen lett volna hatékony. Végül pedig az általam megvalósított gép működését ismertetem, illetve egy nem megvalósított, de elméletileg működő tervet szeretnék felvázolni.

Filep Tamás: Kompakt elektron-pozitron spektrométer tervezése

Az MTA Kísérleti Magfizika osztályán tervezzük egy toroidális mágneses terű, kompakt, pozitron-elektron spektrométer (COPE) megépítését. A különböző magátmenetekben könnyű, semleges részecskék is keletkezhetnek, amelyek tömege $9 \text{ MeV}/c^2$ körül van. Ezek a részecskék elektron pozitron párokkal bomlanak, a nagy szögeknél megjelenő éles csúcs a szögeloszlásban ezen részecskék jelenlétére utal. Kimutatásukhoz szükséges, hogy a spektrométer jó hatásfokkal, jó energia és szögfeloldással rendelkezzen. Olyan geometriát kell kialakítani, amelyben a tér inhomogenitása könnyen kezelhető

A permanens mágnesekből álló spektrométer tervezésének folyamatát számítógépes szimulációval végeztük a minél optimálisabb eredmény elérésének érdekében. A különböző geometriai elrendezések mágneses tereit először 2 dimenzióban vizsgáltuk, majd a síkbeli szimuláción legjobban teljesítő geometriai elrendezés 3 dimenziós mágneses tér szimulációját is elvégeztük, aminek ismeretében tovább finomítottunk az elrendezésen, az egyszerű Euler-féle módszer segítségével szimulált várható pályagörbéket figyelembe véve. Ezek után következett a kapott eredmények beépítése és tesztelése a Geant3 szoftver csomagba, ahol lehetőség nyílt nemcsak a geometriai, hanem a komplett fizikai környezet szimulációjára is.

Az előadás zárásaként röviden bemutatnám a spektrométer tervezett elektronikai, jelfeldolgozó rendszerét.

Győri Zsófia: Arcképek felismerésének eredményessége az ingerfeldolgozás mélységének függvényében

Az előadásom alapját képező kísérletben a kódolás mélységének hatását vizsgáltam a felismerésre, melynek elméleti alapjául Craig és Tulvig (1975) kísérlete szolgált. Kísérletemben arcok felismerése volt a feladat, miután különböző módon elaborálták a vizsgálati személyek a látottakat. A vizsgálati személyeket ($n=36$) random módon 4 csoportba osztottam, és különböző feldolgozási szintnek megfelelő feladatokat adtam nekik az arcokkal kapcsolatban. Előzetes feltételezésem szerint a mély feldolgozást végző személyek nagyobb arányban ismerik fel a második részben a már látott arcokat, mint a másik három csoport. Második a közepes feldolgozást végző csoport, harmadik a felületes feldolgozást végző, a legrosszabb felismerés pedig a kontrollcsoportra jellemző, akiknek semmilyen feladatuk nem volt az arcokkal kapcsolatban. Ezen kísérlet alapján igazolódott a különbség a mély, felületes és semmilyen feldolgozást nem végző csoportok között. Azonban a mély és közepes feldolgozási szint, valamint a kontrollcsoport és felületes és közepes feldolgozást végző csoportok között nem mutatkozott szignifikáns eltérés a felismerési teljesítményben.

Haller Renáta: Fogyasztási szokások és fizetési hajlandóság az egyetemisták körében

Napjainkban súlyos problémát jelent környezetünk egyre nagyobb mértékű károsítása, amely főleg túlfogyasztásunknak köszönhető, éppen ezért a fenntarthatóságra való törekvés egyre nagyobb mértékű térnyerése globálisan megfigyelhető jelenség. Az utóbbi években az embert körülvevő ökoszisztémákra nehezedő fokozódó nyomás következtében a folyamatos gazdasági növekedés, a kapitalizmus, valamint a fogyasztói társadalom kritikája a figyelem középpontjába került. A fenntarthatóság, a fenntartható növekedés, lényegében a jelen és a jövő generációk szükséglet-kielégítési lehetőségeinek biztonsága számos kutatás témáját képezi. Jelen kutatás a környezeti fenntarthatóság kérdését a fogyasztók környezettudatosságán keresztül közelíti meg. Fő célkitűzésem az emberek fogyasztási

szokásai, valamint az egyes környezeti javak értékelése közötti kapcsolat vizsgálata. A fogyasztási szokásokat az ökológia lábnyom mutatóval mértem, továbbá a környezeti javak értékelését illetően a monetáris értékelési módszerek közül a feltételes értékelést alkalmaztam. A vizsgálatok alapját egyrészt a Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Karának alap- illetve mesterszakos hallgatóinak körében elvégzett kérdőíves megkérdezés, másrészt az SZTE fűvészkertjének igazgatójával folytatott mélyinterjú jelenti.

Jamriskó Tamás: Az Interaktív Kritika

Előadásomban vizsgálat alá veszem az *Interaktív Kritika* műfaji és piaci életképességét. Maga az *Interaktív Kritika* intézménye elsősorban művészeti alkotások bemutatására, és azok ítések által történő véleményezésére épül úgy, hogy közben maga a szerző is reflektálhat az értékelésekre. Szakít a klasszikus kritika módjával, és azt továbbgondolva próbálja meg nagyobb tömegek számára vonzóvá és színesebbé tenni. Felállítja azt az interakciós spirált, melynek előnyei és hátrányai megismerhetők lesznek az előadásból.

Lengyel Zoltán: A Palagáz Boom

A palagáz-kincsek kitermelhetősége alapján változtatta meg a fosszilis energia piacokat. Még csak egy állam (az USA) termeli ki jelentősebb mennyiségben, de máris messzemenő következményi lettek az új forrásoknak.

Hatalom, érdekek, intrika, a palagáz-kitermelés és legjelentősebb globális hatásai.

Mészáros Eszter: A magzati élet

Előadásom betekintést nyújt a magzati fejlődésbe, a méhen belüli élet kialakulásának folyamatába, érdekességeibe. Bemutatom a magzat képességeit hétről hétre és a magzati kommunikációt – a külvilág, és ikrek esetében egymás felé is. Megérthetjük, mit él át a kisbaba a pocakban és milyen hatások érik őt. Megfigyelhetjük, megszületés után közvetlenül mit kezd ezekkel a képességekkel és hogyan alkalmazkodik általuk a kinti világhoz.

Mindegyikünk megélte ezt... de vajon emlékszünk-e rá? És vajon az újszülött mire emlékszik a méhen belüli életéből? És hogy honnan tudjuk ezeket? Elmesélem decemberben... ;-)

Mucsi Márton: A biodiverzitás szerepe a talajműködésben

A talaj élővilága rendkívül összetett ökológiai rendszer, amelyben az azt alkotó élőlények bonyolult hálózatot alkotnak. Ezek közül a talaj tulajdonságainak kialakulásában a mikrobáknak van a legnagyobb szerepük. Ennek oka, hogy igen nagy számban és hatalmas változatosságban vannak jelen, így rendkívül sokféle feladatot látnak el: részt vesznek a talaj képződésében és gyakorlatilag az összes anyagforgalmi ciklusban is.

Ennek ellenére még igencsak keveset tudunk arról, hogy hányféle különböző mikroba élhet a talajban, és ezek pontosan milyen szerepet töltenek be a talajéletben. Az elmúlt tíz évben azonban több olyan módszert is kifejlesztettek, amelyek segítségével a korábbinál jóval teljesebb képet kaphatunk a talaj élővilágának genetikai és funkcionális sokszínűségéről.

Kutatásom során két ilyen eljárást alkalmazva vizsgálom egy, az Aggteleki-karszton található dolina talaját. Mivel a karsztalajok ökológiailag érzékenyek, környezetvédelmi szempontból fontos, hogy működésüket minél jobban megismerjük.

Nagy Dániel: Pip mint „megbízhatatlan narrátor” – avagy Dickens *Szép remények* c. regényének egy posztmodern újraolvasása

Charles Dickens első ízben 1861-ben megjelent regénye, a *Szép remények* (*Great expectations*) az angol nyelvű irodalom valódi klasszikusainak egyike. Valamennyi klasszikus esetében felvetődik azonban a kérdés: miért lehet érdekes a szöveg korunk embere számára? Az újraolvasás, illetve újrainterpretálás minden írásbeliséggel rendelkező kultúra alapvető mechanizmusai közé tartozik, s így módon sokkal inkább önmagunk, mint az olvasott szöveg, a sokat vitatott „szerző szándék”, vagy a keletkezés eredeti kontextusának megismeréséről szól. A *Szép remények*ben a posztmodern korunk számára talán legérdekesebb jelenség a modern irodalomelméletben a hatvanas években bevezetett *megbízhatatlan narrátor* (*unreliable narrator*) esetére való reflektálás. A szerző egy igen gyakran alkalmazott retorikai fogással élve az egyik (fő)szereplőt, Pipet választja szócsövüül, a teljes történetet az ő szemszögéből, egyes szám első személyben elmesélve ismerjük meg. Ám a narrátor/főhős

feltűnően gyakran vádolja hazugsággal a többi szereplőt, olyannyira, hogy az olvasóban felmerülhet, vajon honnan tudhatjuk, hogy ő maga az igazat mondja-e. Sőt, ha jobban megvizsgáljuk, végső soron mi indokolja, hogy éppen Pip legyen a főhős, azt találjuk, leginkább az a tény, hogy ő maga egyben a narrátor is. Előadásomban ezekből a megfigyelésekből kiindulva igyekszem majd egy új, hamisítatlanul 21. századi olvasatát felvázolni Dickens 19. századi klasszikusának.

Négyesi Noémi: Egy mű – több értelmezés

Halmai Tamás *Driádok* című verséről

Egy műalkotást több nézőpontból kiindulva, különböző elméleti keretekben lehet értelmezni. Különösen igaz ez Halmai Tamás sokrétű költészetére, hiszen műveit mitológiai, vallási, művészeti és filozófiai hagyományokba ágyazva formálja meg.

Előadásomban a *Driádok* című versét járom körül, kiindulva életműve és a kortárs költészet nyújtotta kontextusból, sorra véve a kapcsolódó elemzési szempontokat. Megvizsgálom, mivel járulnak hozzá a mű értelmezéséhez a szöveg stilisztikai megoldásai, az alakzatok előidézte szemantikai változások következtében. Majd felvázolom a mű gondolati hátterét, hogy testábrázolása milyen kapcsolatban áll a test hagyományos és modern filozófiai felfogásával, és miként reflektál a szöveg a fotóművészet esztétikai jellemzőire.

Németh Enikő Anna: Személyiségelemzés „A fekete város” főhősén keresztül

Mikszáth Kálmán, A fekete város: Görgey Pál alispán sorsának és személyiségének elemzése

A sors szervesen kapcsolódik az emberhez. Pontosabban az emberben rejtőző személyiséghez. Azt, hogy egy emberi élet hogyan alakul, nagyban befolyásolja az adott egyén személyisége. Az emberekhez hasonlóan ez egy regény szereplőinél sincsen másképp – bár az ő személyiségjegyeiket az író határozza meg – végső soron az ő személyiségük is hat saját regénybeli sorsukra. Ennek bizonyítására Mikszáth Kálmán: *A fekete város* című művét választottam. A regény főszereplőjének, Görgey Pálnak jellemét jól bemutató epizódok találhatók a műben, melyeken keresztül megismerjük alapvető személyiségjegyeit, azok

befolyásoló szerepét, kitérve a bűn és bűnhődés kérdéskörére, amely lélektani szinten és a cselekmény szempontjából is fontos, hiszen a bűnhődés mindkét szintén megjelenik. Mindez fontos a történet tragikus végkifejlete szempontjából, amihez a műben elejtett sok-sok apró utalás, történés, az emberi személyiségjegyek és ezáltal a döntések, valamint a hagyományok és az akkori viselkedési normák is hozzájárultak.

Az előadás kezdetén összefoglalásra kerülnek a személyiséget befolyásoló legfontosabb tényezők (személyiségjegyek, attitűd, meggyőződés stb.). Vizsgálatom lényegében karakterelemzés, a főszereplő sorsára koncentrálni. Görgey Pál személyiségével és sorsával foglalkozom, ezen keresztül mutatom be magát a művet, így azok, akik esetleg nem ismerik, sajátos szemszögből nézve ismerhetik meg Mikszáth regényét. A bemutatást prezentáció formájában tervezem és esetleg 1-2 perces film bejátszással is színesíteném, hogy minél érthetőbb és érdekesebb legyen.

Pató Zsuzsanna: A sejtek kommunikációjától a gyógyszermolekuláig

Az emberi szervezetet felépítő sejtek kommunikációját fehérjék hálózata szabályozza. Ennek a kommunikációs hálózatnak fontos eleme a „foszfát-jel”, azaz a fehérjék kitüntetett pozíciójára elhelyezett foszfátcsoport jelenléte vagy hiánya. A foszfátcsoport számos folyamatban igen/nem kapcsolóként működik: hatására a fehérje továbbíthatja vagy blokkolhatja a hozzá érkező jelet. Ilyen módon a foszfát-jel befolyásolja a sejt működését, túlélését, osztódását vagy halálát. Ebből következik, hogy a fehérjékre foszfát-csoportot kapcsoló enzimek, azaz a *kinázok* alapvető fontosságúak a sejt életében. Meghibásodásuk – például folyamatos, szabályozatlan működésük – súlyos hatással van a sejtre, sőt az egész szervezetre is. A *kinázok* hibái állnak többek között az Alzheimer-kór, számos ráktípus és több autoimmun betegség kialakulásának hátterében is.

Ezekre a betegségekre jelenleg több módon is keresik a gyógymódot. A gyógyszerfejlesztés egyik módja, hogy azonosítják a betegség irányításában kulcsfontosságú *kinázt*, majd olyan kismolekulás vegyületet fejlesztenek, amely képes gátolni a működését. A fejlesztés során először nagy mennyiségű, a *kinázokkal* a sejtben kölcsönható molekulákra hasonló vegyületet szintetizálnak. Az új molekulák hatását ezután mesterségesen összeállított rendszerekben vizsgálják, így kiválasztva azokat, amelyek ténylegesen képesek gátolni az enzim működését. Kutatásom során én ilyen rendszerek beállításával foglalkozom. A mesterséges rendszerben működő gátlószereket utána sejtenyészeteken, majd élő állatokon

tesztelik. Gyógyszer csak olyan a molekulából lehet, amely az élő szervezetben is hatásos, és nincsenek súlyos mellékhatásai.

Rácz Márk: Gondolatok a szocializmus Marxizmus-Leninizmus tanszékeiről

Előadásomban azt szeretném bemutatni, hogy kik és miként működtek a Kádár-korszakban az egyetemeken és főiskolákon 1989-ig kötelezően létező Marxizmus-Leninizmus Tanszékeket. Közismert, hogy a (szélső)baloldali ideológia oktatása - melyre korábban nem volt példa Magyarországon - szovjet minta alapján indult meg 1950-ben,.

Először a tananyagot mutatom be, abban a sorrendben, ahogy a korabeli tanrendben is szerepelt. Azaz először a marxista filozófiát, majd a politikai gazdaságtant, végül a tudományos szocializmust. Annak érdekében, hogy kicsit „közelebb hozzam” ezt a témát a hallgatósághoz, Debrecen városára szűkítettem a keresztmetszetet, sőt, a helyi felsőoktatási intézmények közül is csak az egykori Kossuth Lajos Tudományegyetemre (KLTE) fókuszálok. A Tanszék (később már Intézet) közvetlenül a rektor irányítása alá tartozott, ami már önmagában is kifejezte privilegizált helyzetét. Az oktatási egység három (majd négy) tanszékből állt a 60-as évektől, a tanszéki elnevezések természetesen magukba foglalták az általuk oktatott tárgyakat. Ezt követően az oktatók személyét vizsgálom a megfelelő társadalmi háttér bemutatása mellett, valamint kutatási területeket ismertetem. Külön kiemelem, hogyan sikerült Kónya Istvánnak (filozófus), Bimbó Mihálynak (filozófus), Farkas Dezsőnek (tudományos szocializmus) vagy éppen Darai Józsefnek (politikai gazdaságtan) a mély társadalmi közegből az egyetemi tanári címig eljutni. Természetesen a kutatómódszertanom, a vonatkozó szakirodalom és forrásaim említése sem maradhat el. Végül a rendszerváltással fejezem be prezentációmat, hiszen ekkor alakultak át Társadalomtudományi Intézetté, ám az már egy másik történet...

Simon Pál: Ütemezési feladat megoldására alkalmazott genetikus algoritmus bemutatása

Az ütemezés összetett sorrend előállítási feladat, melynek megoldása napjainkban is komoly munkát igényel. Ennek modellezésére az Utazó ügynök problémát lehet alkalmazni, amely egy NP-nehéz probléma és nem oldható meg optimálisan belátható időn belül. Nem optimális, de elfogadható megoldást lehet elérni mesterséges intelligencia módszereket alkalmazva, rövidebb futási idővel. Ilyen módszer a genetikus algoritmus, melynek hatékonyságát nagymértékben befolyásolja az egyedek keresztezésének módja. Napjainkra több keresztező operátort is kifejlesztettek, amelyek hasonló jellemzővel rendelkeznek. Előadásomban bemutatom ezeket, közös tulajdonságukat és a saját keresztező operátoromat, valamint jellemzőit. Ezt alkalmazva javul a genetikus algoritmus hatékonysága sorrendtervezési feladatok esetén.